

PROTESTANTSE GEMEENTE te WOENSDRECHT

**Kerstnacht
24 december 2022 om 21:30**

**Voorganger: ds. Hans de Bie
Organist: Piet den Ouden
Cantorij o.l.v. Gertje van Elsäcker**

VOOR DE DIENST

De cantorij zingt : **CANTIQUE DE NOËL**

Placide Cappeau de Roquemaure (1808-1877)

(zie ook het verhaal achter op de liturgie)

Vrije vertaling van Kees Daleboudt

*Minuit, chrétiens! c'est l'heure solennelle
où l'homme Dieu descendit jusqu'à nous
pour effacer la tache originelle
et de son Père arrêter le courroux.
Le monde entier tressaille d'espérance
à cette nuit qui lui donne un Sauveur.
Peuple à genoux, attends ta délivrance!
Noël! Noël! Voici le Rédempteur!
Noël! Noël! Voici le Rédempteur!*

*Le Rédempteur a brisé toute entrave;
la terre est libre et le ciel est ouvert.
Il voit un frère où n'était qu'un esclave,
l'amour unit ceux qu'enchaînait le fer.
Qui lui dira notre reconnaissance?
C'est pour nous tous qu'il naît, qu'il souffre et
meurt.
Peuple debout, chante ta délivrance!
Noël! Noël! Chantons le Rédempteur!
Noël! Noël! Chantons le Rédempteur!*

*Middernacht, christenen, dat is het plechtige tijdstip
waarop de mens God afdaalde tot ons,
om de oer-smet uit te wissen
en de toorn van zijn Vader te stuiten.
Heel de wereld beeft van de hoop
op deze nacht die haar een Redder schenkt.
Volk op je knieën, verwacht je bevrijding!
Kerst! Kerst! Hier is de Verlosser!
Kerst! Kerst! Hier is de Verlosser!*

*De Verlosser heeft elke boei verbroken;
de aarde is vrij en de hemel staat open.
Hij ziet een broeder waar slechts een slaaf was,
de liefde verenigt wie het ijzer had geketend.
Wie zal hem onze erkentelijkheid betuigen?
Het is voor ons allen dat hij geboren wordt, dat hij
lijdt en sterft.
Volk stá óp, bezing je bevrijding!
Kerst! Kerst! Laat ons zingen voor de Verlosser!
Kerst! Kerst! Laat ons zingen voor de Verlosser!*

We bereiden ons in stilte voor op de dienst
(de kerkenraad komt binnen)

welkom

aansteken van de kaarsen en het openleggen van de bijbel

– de gemeente gaat staan –

DIENST VAN HET VOORWOORD

aanvangslied 477: 1, 2 en 3 Komt allen te samen

1. *Komt allen tezamen, jubelend van vreugde:
komt nu, o komt nu naar Bethlehem!
Ziet nu de vorst der eng'len hier geboren.
Komt, laten wij aanbidden,
komt, laten wij aanbidden,
komt, laten wij aanbidden die Koning.*

2. *De hemelse engelen riepen eens de herders
weg van de kudde naar 't schamel dak.
Spoeden ook wij ons met eerbiedige schreden!
Komt, laten wij aanbidden,
komt, laten wij aanbidden,
komt, laten wij aanbidden die Koning.*

3. *Het licht van de Vader, licht van den beginne,
zien wij omsluierd, verhuld in 't vlees:
goddelijk kind, gewonden in de doeken!
komt, laten wij aanbidden,
Komt, laten wij aanbidden,
Komt, laten wij aanbidden die Koning.*

groet

v: de Heer is met u allen
g: ZIJN VREDE IS MET U

bemoediging

v: onze hulp is de Naam van de Heer
g: DIE HEMEL EN AARDE GEMAAKT HEEFT
v:l die trouw houdt tot in eeuwigheid
g: EN NIET LAAT VAREN HET WERK VAN ZIJN HANDEN

drempelgebed

vervolg aanvangslied 477: 4 en 5

4. *kind, ons geboren, liggend in de kribbe,
neem onze liefde in genade aan!
U, die ons liefhebt, U behoort ons harte!
komt, laten wij aanbidden,
Komt, laten wij aanbidden,
Komt, laten wij aanbidden die Koning.*

5. *Zingt aarde en hemel, zingt nu engelenkoren,
zingt alle scharen rondom de troon:
Glorie aan God en vrede voor de mensen!
Komt, laten wij aanbidden,
komt, laten wij aanbidden,
komt, laten wij aanbidden, die Koning.*

– de gemeente gaat zitten –

kyrie

v: laten wij de Heer om ontferming aanroepen voor de nood van de wereld en laten we zijn Naam prijzen....

smeekgebed

v:.....,zo bidden wij:

cantorij- 4 stemmig + gemeente

g: *Ontferm U Heer naar de maat van uw liefde!
Ontferm U toch met de ruimte van uw hart!*

glorialied: 503 **cantorij vers 1 en 2; gemeente vers 3 en 4**

1. *Wij staan aan een kribbe, aanschouwen de bron,
de oorsprong der schepping, de rijzende zon:
dit leven zal stralen, door God zelf bemind.
Wij groeten de toekomst, gevat in dit kind.*
2. *Wij lezen Gods wezen in het Kind dat hier ligt.
De nacht geeft zijn liefde een helder gezicht:
dit Kind, dat ontvlamt als een aarzelend vuur,
wordt licht en geleide in ons donkerste uur.*
3. *Hier tussen de schapen is Hem uit het hout
van bomen uit Eden een kribbe gebouwd.
Die is deze herder tot eerste tehuis,
en nog draagt dit hout Hem als Lam aan het kruis.*
4. *Hoe diep ook het duister waarin Hij verschijnt,
zijn ster aan de hemel heeft alles omlijnd.
Hij is ons tot lichtbron in donkere nacht.
Het zonlicht van Pasen wint hier al aan kracht!*

DIENST VAN HET WOORD

gebed om de opening van de Schriften

Schriftlezing: Lucas 2: 1 – 20

¹In die tijd kondigde keizer Augustus een decreet af dat alle inwoners van het rijk zich moesten laten inschrijven.

²Deze eerste volkstelling vond plaats tijdens het bewind van Quirinius over Syrië.

³Iedereen ging op weg om zich te laten inschrijven, ieder naar de plaats waar hij vandaan kwam.

⁴⁻⁵Ook Jozef ging op weg om zich te laten inschrijven. Samen met Maria, zijn aanstaande vrouw, die zwanger was, reisde hij van de stad Nazaret in Galilea naar Judea, naar de stad van David die Betlehem heet, aangezien hij van David afstamde.

⁶Terwijl ze daar waren, brak de dag van haar bevalling aan,
⁷en ze bracht een zoon ter wereld, haar eerstgeborene. Ze wikkelde Hem in doeken en legde Hem in een voederbak, omdat er voor hen geen plaats was in het gastenverblijf.

lied 515 cantorij vers 1 en 2 - gemeente vers 4 en 7

1. *Een kind geboren te Betlehem, te Betlehem!
Verheugd is nu Jeruzalem,
Halleluja, halleluja*

2. *Wiens heerschappij geen einde kent, geen einde kent,
Hij daalde neer om onze ellend'.
Halleluja, halleluja*

4. *Die knielden daar in ootmoed neer, in ootmoed neer,
voor 't kleine kind, hun God en Heer.
Halleluja, halleluja*

7. *Zo zinge al wat zingen mag, wat zingen mag:
De Heer zij dank op deze dag,
Halleluja, halleluja*

⁸Niet ver daarvandaan brachten herders de nacht door in het veld, ze hielden de wacht bij hun kudde.

⁹Opeens stond er een engel van de Heer bij hen en werden ze omgeven door de stralende luister van de Heer, zodat ze hevig schrokken.

¹⁰De engel zei tegen hen: 'Wees niet bang, want ik kom jullie goed nieuws brengen dat grote vreugde betekent voor heel het volk:

¹¹vandaag is in de stad van David jullie redder geboren. Hij is de messias, de Heer.

¹²Dit zal voor jullie het teken zijn: jullie zullen een pasgeboren kind vinden dat in doeken gewikkeld in een voederbak ligt.'

¹³En plotseling voegde zich bij de engel een groot hemels leger dat God prees met de woorden:

'Eer aan God in de hoogste hemel en vrede op aarde voor de mensen die Hij liefheeft.'

lied 476: 3

3. *Herders op den velde hoorden een nieuw lied,
dat Jezus was geboren, zij wisten 't niet.
Gaat aan gene straten en gij zult Hem vinden klaar,
Beth'lem is de stede, daar is 't geschied voorwaar.
Kyrieleis.*

¹⁵Toen de engelen waren teruggegaan naar de hemel, zeiden de herders tegen elkaar: 'Laten we naar Betlehem gaan om met eigen ogen te zien wat er gebeurd is en wat de Heer ons bekend heeft gemaakt.'

¹⁶Ze gingen meteen op weg, en troffen Maria aan en Jozef en het kind dat in de voederbak lag.

¹⁷Toen ze het zagen, vertelden ze wat hun over het kind was gezegd.

¹⁸Allen die het hoorden stonden verbaasd over wat de herders tegen hen zeiden,

¹⁹maar Maria bewaarde al deze woorden in haar hart en bleef erover nadenken.

²⁰De herders gingen terug, terwijl ze God loofden en prezen om alles wat ze gehoord en gezien hadden, precies zoals het hun was gezegd.

lied 472: Hoor de herders - Cantorij verzen - gemeente het refrein

1. *Hoor de herders, hoe ze Hem loven,
hoor de engelen daarboven,
allen die den Heer geloven,
prijst uw Koning hemelhoog!
Ons is daarbuiten in het veld
een mare vermeld
door Gabriël, Gods bode:
gij herders die uw schapen weidt
weest nu verblijd
blaast op uw schalmeien Gode,
grote blijdschap, goede tijd,
dat brengen wij bij dezen,
voor heel het volk zal deze vreugde wezen.
Refrein: Zoon van God, o Zoon van God, in vlees en bloed,
die de mens van nood en dood genezen doet.*

2. *Zie de wijzen, hoe ze reizen,
om Gods Zoon met goud te prijzen,
onzen Heer eer te bewijzen,
mirre' en wierook uit hun paleis.
God onze hoogste majesteit
deed in deze tijd
zijn woord de mensen zoeken.
Een meisje geeft Hem levenslicht
en zie Hij ligt
gebonden in de doeken,
in de kribbe vindt gij Hem
in Bethlehem ter stede,
die allen zal bevrijden hier beneden.
Refrein: Zoon van God, o Zoon van God, in vlees en bloed,
die de mens van nood en dood genezen doet.*

3. *Zingt nu mede met Maria,
zingt nu gloria halleluja,
zingt met alle eng'len mede
voor den Heer die Jezus heet!
Toen zong het hele hemelkoor
de hemel door:
aan God den Vader ere
en vrede zal van nu voortaan
in Jezus' naam*

*op aarde gaan regeren!
In de mensen, in zijn volk,
heeft God een welbehagen,
nu heeft het aangename uur geslagen!
Refrein: Zoon van God, o Zoon van God, in vlees en bloed,
die de mens van nood en dood genezen doet.*

4. *Lieve mensen, allen samen,
zingt nu blij te moede amen!
Want wie zijn Gods erfgenamen?
Gij en ik in Jezus' naam!
De herders gingen toen op weg,
zoals gezegd,
om Davids Zoon te vinden
en 't woord te zien dat is geschied
en vrede biedt
aan alle mensenkinderen.
Zij kwamen aan in Bethlehem
en hebben Hem gevonden
die heel de wereld helen zal van zonde!
Refrein: Davids Zoon, ja Davids Zoon, Gods vlees en bloed,
die de mens in nood en dood herleven doet.*

verkondiging

lied 473

cantorij antifoon – gemeente – alle verzen – cantorij antifoon

1. *Er is een roos ontloken
uit barre wintergrond
Zoals er was gesproken
door der profeten mond.
En Davids oud geslacht
is weer opnieuw gaan bloeien
in 't midden van de nacht.*
2. *Die roos van ons verlangen,
dat uitverkoren zaad,
is door een maagd ontvangen
uit Gods verborgen raad.
Maria was bereid,
toen Gabriël haar groette
in 't midden van de tijd.*
3. *Die bloem van Gods behagen
heeft, naar Jesaja sprak,
de winterkou verdragen
als alledorste tak.*

*O roos als bloed zo rood,
God komt zijn volk bezoeken
in 't midden van de dood.*

– *de gemeente gaat staan* –

belijdenis

v: Belijden wij in gemeenschap met de synagoge en in de Geest van Messias Jezus de
enigheid van de Here God

Hoor Israël.

g: DE HEER IS ONZE GOD.
DE HEER IS ÉÉN EN ENIG.

v: *Gij zult de Heer uw God liefhebben
met geheel uw hart
en met geheel uw ziel
en met geheel uw kracht
en de naaste als uzelf*

g: AMEN

– *de gemeente gaat zitten* –

lied 483 gemeentezang - cantorij 4-stemmig

1. *Stille Nacht, heilige nacht!*

*Davids Zoon, lang verwacht,
die miljoenen eens zaligen zal,
wordt geboren in Bethlehems stal,
Hij, der schepselen Heer, Hij, der schepselen Heer.*

2. *Hulploos Kind, heilig Kind,*

*dat zo trouw zondaars mint,
ook voor mij hebt G'U rijkdom ontzegd,
wordt G'op stro en in doeken gelegd.
Leer m'U danken daarvoor. Leer m'U danken daarvoor.*

3. *Stille nacht, heilige nacht!*

*Vrede en heil, wordt gebracht
aan een wereld verloren in schuld;
Gods belofte wordt heerlijk vervuld.
Amen, Gode zij eer! Amen, Gode zij eer!*

DIENST VAN HET ANTWOORD

dankgebed – voorbeden – stil gebed – Onze Vader

g: ONZE VADER DIE IN DE HEMEL ZIJT
UW NAAM WORDE GEHEILIGD
UW KONINKRIJK KOME
UW WIL GESCHIEDE
OP AARDE ZOALS IN DE HEMEL

GEEF ONS HEDEN ONS DAGELIJKS BROOD
EN VERGEEF ONS ONZE SCHULDEN
ZOALS OOK WIJ ONZE SCHULDENAARS VERGEVEN
EN LEID ONS NIET IN VERZOEKING
MAAR VERLOS ONS VAN DE BOZE
WANT VAN U IS HET KONINKRIJK
EN DE KRACHT
EN DE HEERLIJKHEID
IN EEUWIGHEID
AMEN

mededelingen

inzameling van de gaven

eerste collecte: Kinderen in de knel
tweede collecte: Pastoraat en Eredienst
uitgangscollecte: Energiekosten

tijdens de collecte:

lied 568-A Ubi Caritas 3x *gemeentezang* - *cantorij 4-stemmig*

*Ubi caritas et amor,
ubi caritas Deus ibi est.*

– *de gemeente gaat staan* –

slotlied 478

1. *Komt, verwondert u hier, mensen,
ziet, hoe dat u God bemint,
ziet vervuld der zielen wensen,
ziet dit nieuw geboren Kind!
Ziet, die 't woord is, zonder spreken,
ziet, die vorst is, zonder pracht,
ziet, die 't al is, in gebreken,
ziet, die 't licht is, in de nacht,
ziet die 't goed is, dat zo zoet is,
wordt verstoten, wordt veracht.*
2. *Ziet, hoe dat men met Hem handelt,
hoe men Hem in doeken windt,
die met zijne godheid wandelt
op de vleugels van de wind.
Ziet, hoe ligt Hij hier in lijden
zonder teken van verstand,
die de hemel moet verblijden,
die de kroon der wijsheid spant.
Ziet, hoe tere is de Here,
die 't al draagt in zijne hand.*

3. *Die de hemel heeft geschapen
en versiert het firmament,
moet hier in een kribbe slapen,
wordt in hooi en stro gewend.
Die de schone serafijnen
altijd heeft tot zijn gebod,
heeft de beesten als de zijnen,
laat zich steken in dit kot,
in de doeken, in de hoeken
van dit huisken zonder slot.*
4. *O Heer Jesu, God en mense,
die aanvaard hebt deze staat,
geef mij, dat ik door uw wense,
geef mij door uw kindsheid raad.
Sterk mij door uw tere handen,
maak mij door uw kleinheid groot,
maak mij vrij door uwe banden,
maak mij rijk door uwe nood,
maak mij blijde door uw lijden,
maak mij levend door uw dood!*

HEENZENDING EN ZEGEN

V:.....

Cantorij Joy to the world

*Joy to the world! The Lord has come.
Let earth receive her King,
let every heart prepare him room,
and heaven and nature sing!*

*Blijdschap voor de wereld! De Heer is gekomen.
Laat de aarde haar Koning ontvangen,
laat ieder hart hem plaats bereiden,
en hemel en natuur zingen!*

*Joy to the world! The Saviour reigns.
Let men their songs employ,
while fields and floods, rocks, hills and plains
repeat the sounding joy.*

*Blijdschap voor de wereld! De Heiland regeert.
Laat mensen hun liederen uitvoeren,
terwijl velden en rivieren, rotsen, heuvels en vlakten
de klinkende vreugde herhalen.*

*No more let sins and sorrow grow,
nor thorns infest the ground.
He comes to make his blessings flow
far as the curse is found.*

*Laat niet langer zonden en droefheid groeien,
noch doorns de grond overwoekeren.
Hij komt om zijn zegeningen te laten vloeien
even ver als de vloek wordt aangetroffen.*

*He rules the world with truth and grace,
and makes the nations prove
the glories of his righteousness
and wonders of his love.*

*Hij regeert de wereld met waarheid en genade,
en doet de volkeren ervaren
de heerlijkheid van zijn gerechtigheid
en wonderen van zijn liefde.*

Na de dienst kunt u in de Oude Pastorie even napraten onder het genot van een glaasje glühwein of chocolademelk!

De kerkenraad wenst u
goede feestdagen en
een gezond 2023 !

CANTIQUE DE NOËL...

of: hoe in 1847 een atheïst en een jood met tegenzin een van 's werelds populairste kerstliederen schreven.

Placide Cappeau was een wijnhandelaar in Roquemaure – een dorpje aan de Rhône, zo'n twintig kilometer ten noorden van Avignon. Placide had uiteindelijk toch maar de zaak van zijn vader overgenomen, al was dat niet de bedoeling geweest; bij een vuurwapen-ongeluk in zijn jeugd was hij zijn rechterhand kwijtgeraakt, en hij had mogen studeren op kosten van de vader van het onvoorzichtige vriendje. Eerst letteren, toen rechten – en van het geld dat hij met zijn juridische praktijk in Parijs had verdiend kon hij personeel betalen. Maar hij mocht dan wijnhandelaar zijn – zelf vond hij zich toch in de eerste plaats dichter...

Van de kerk moest hij trouwens niets hebben – al was hij wel bevriend met de plaatselijke pastoor.

Adolphe Adam was een telg uit een joodse familie uit de Elzas. De liefde voor muziek kreeg hij van huis uit mee, en inmiddels was hij docent aan het Parijse conservatorium, en een populaire ballet-componist die zich (zei hij zelf) liet inspireren door de benen van de balletdanseressen.

In 1847 moest er een brug worden gebouwd in Roquemaure. Daar kwam natuurlijk een ingenieur aan te pas monsieur **Laurey**; en die was getrouwd met een professionele zangeres.

En zo begon het...

De pastoor van Roquemaure maakte graag van de gelegenheid gebruik om zo'n mooie stem in zijn kerk te krijgen. Wilde mevrouw Laurey niet in de kerstnacht komen zingen? Ja, dat wilde ze wel; maar het zou toch wel erg leuk zijn als ze dan een nieuw lied kon brengen.

Wel – de pastoor kende een plaatselijke dichter. En mevrouw Laurey kende vanuit haar zangcarrière wel een componist; meneer Adam kon bij de tekst van Cappeau wel muziek schrijven.

Dus kreeg Cappeau de vraag om de tekst voor een nieuw kerstlied te maken. Dat was niet helemaal zijn ding; maar tijdens een saaie postkoets-rit kreeg hij de geest, en schreef (tegen zijn overtuiging in) de tekst van het Cantique de Noël. En omdat hij toch naar Parijs moest, zou hij die dan meteen wel bij meneer Adam afleveren.

Ook die zat niet echt op zo'n karweitje te wachten... maar toen mevrouw Laurey zelf nog even aandrong, schreef hij de muziek die wij nu nog kennen.

En zo klonk in de kerstnacht van 1847, in de dorpskerk van Roquemaure, voor het eerst het Cantique de Noël, "*Composé et mis en musique expressément pour Madame Émilie Laurey*", zoals Adam bij de muziek had laten afdrukken.

Inmiddels kent het lied tientallen vertalingen en bewerkingen – maar wij zingen de originele tekst.

Kees Daleboudt